

gün doğusuna yolculuk

ÖMER FARUK KÖSE

26 Aralık 2004 tarihinde Güneydoğu Asya'da meydana gelen deprem ve tsunami felaketi, insanlık tarihinin en büyük afetlerinden biri olarak kayıtlara geçti. Bu felaketin en büyük mağdurları ise Endonezya'nın Aceh bölgesinde yaşayan din kardeşlerimiz oldu. Felaketin hemen akabinde dünyanın birçok bölgesinde yardım kampanyaları başlatıldı ve toplanan yardımlar bölgeye sevk edildi. Başlangıçta algılama güçlüğü çeken Türk halkı, kısa sürede bilgi eksikliğini gidererek yardım çalışmalarına başladı. Bu çalışmaların bir parçası olarak, Ankara'daki sivil toplum kuruluşlarından bazıları bir araya gelerek Dostluk Kardeşlik Platformu adında bir sivil organizasyon gerçekleştirdiler. Giderek azalan katılımlarla da olsa bu çalışmalar müşahhas bazı sonuçlara ulaştı. Toplanan nakdî yardımları afet bölgesinde en verimli şekilde değerlendirmekle görevli, içinde benim de bulundu-

ğum bir heyet oluşturuldu. Böylece hayatımın en uzun yolculuğunun şartları oluştu.

Felaketten 8 ay sonra gerçekleşen bu ilk seyahatimle başlayan Aceh serüvenim, üç ziyaret ve birçok anıyla noktalandı. Noktalandı mı? Onu da henüz bilmiyorum. Bu gezi sırasında yaşadığım ve gördüklerimle ilgili çok uzun notlar aldım; bilgi ve duygularımı içeren günlükler tuttum. Notlarıma geçmeden önce Endonezya ve Aceh hakkında coğrafî, sosyal ve tarihî bazı kısa bilgiler aktarmanın yararlı olacağını düşünüyorum.

Endonezya, Güneydoğu Asya ile Avustralya arasında yer alan, 13.677 ada üzerine kurulu, 2 milyon kilometre kare toprağa ve 224 milyon nüfusa sahip dev bir ülkedir. Başkenti 14 milyon nüfuslu Jakarta'dır. Ülke toprakları ekvatorun güney ve kuzeyinde yer almakta olup batıdan doğuya doğru uzunluğu 5 bin km.dir. Yıl boyu sıcaklık farkı olmayan Endonezya da ekvator ikliminin muson tipi caridir. Bu yüzden ülke toprakları tropikal ormanlar ve bitki örtüsüyle kaplıdır. Resmi dili, Bahasa Endonezya olmakla birlikte, 25 ayrı dil, 250 lehçe konuşulmaktadır.

Endonezya halkı çeşitli etnik gruplardan oluşmakta olup bunların en kalabalığını % 45 oranla Cavalılar teşkil eder. Onları takiben % 13'lük nüfus oranı ile Sundalılar gelir. Ayrıca Çinliler, Hintliler, Malaylar, Acehliler, Arap ve Hollandalılar da yaşamaktadırlar.

Endonezya halkının % 93'ü Müslüman olup geri kalan kısmı Hıristiyan, Hindu ve bazı tabiat dinlerine mensupturlar. İslam, bölgeye Arap, İran ve Hindistanlı Müslümanların çalışmalarıyla girmiştir. İlk gelen Müslüman'ın 1112 yılında Aceh'ye ayak basan Şeyh Abdullah Arif olduğu bilinmektedir. Tüm bu çalışmalar sonucu 16. yüzyılın ortalarına doğru bölge İslam'ı kabul etmiştir.

İlk gelen Müslüman'ın 1112 yılında Aceh'ye ayak basan Şeyh Abdullah Arif olduğu bilinmektedir. Tüm bu çalışmalar sonucu 16. yüzyılın ortalarına doğru bölge İslam'ı kabul etmiştir.

Bu bölgede ilk Müslüman olan ada olmuş ve ilk İslam devleti bu topraklar üzerinde kurulmuştur. Kanuni Sultan Süleyman zamanında İstanbul'a bir heyet gönderen Aceh sultanı, hilafete katılma isteğinde bulunmuştur. Halife de bu isteğe olumlu cevap verip heyete değerli hediyeler ve Hilat vermiştir. II. Selim zamanında Hollanda donanmasının taarruzuna uğrayan Aceh sultanı Halifeden yardım istemiş, II. Selim de Aceh'ye 9 parça gemi, asker, silah, din adamı ve zanaatkârlardan oluşan bir grubu, görevli olarak göndermiştir. Gidenler Aceh'ye yerleşmiş halkı askerî, meslekî ve İslamî yönden eğitmişler ve bu bölgede derin izler bırakmışlardır. Bölge halkı Osmanlı'nın bu desteğini hiç unutmamış, kendisini hep hilafetin bir parçası olarak görmüş, bu sebeple 1960'lı yıllara kadar hutbeleri Osmanlı adına okumuşlardır. Halen Bande Aceh'de Türk köyü diye anılan bir yerleşim birimi vardır. Onlardan kalan mezarlar türbe diye ziyaret edilmekte ve saygı görmektedir.

ACEH: Acılı Vatan

Mesafe olarak bize çok uzak olan Endonezya ve onun bir eyaleti olan Aceh, inanç olarak bizden, tarih olarak müşterek, kader olarak ortak, sevgili, sempatik ama biraz acılı bir ülke, bir toprak parçası.

Gidip gördük ki oralarda bizden çok şey var, güzel insanlar, can dostlarımız var. Biz onların farkında değiliz ama onlar bizim hasretimizi çekiyorlar. Biz bütün bunlardan bîhaber olarak üç kişilik kafilemizle 6 Eylül 2005 günü yola çıktık.

Singapur hava yollarına ait bir uçakla, 10 saatlik bir yolculuktan sonra Singapur hava alanına iniyoruz. Singapur, Kıta Asya'sının en güney kısmında Malezya'dan koparılarak oluşturulmuş yapay bir devlet, bir şehir devleti. Ticarî serbest bölge ilan edilmiş, bir şirket gibi yönetiliyor. Gerek uçaklarındaki konfordan gerekse hava alanındaki lüksten fevkalade zengin bir ülke olduğunu anlıyoruz.

Üç saatlik bir moladan sonra uçak değiştirip Endonezya'ya doğru havalanıyoruz. Uçağımız bir buçuk saat müddetle, Hint Okyanusunun ve bu okyanusa serpilmiş irili ufaklı sayısız ada üzerinde uçuyor. Çocukluğumdan beri merak edip durduğum, gizemli bir

Düşünüyorum, doğduğum topraklara şimdi ne kadar uzaktayım? Bu kadar yolu nasıl geldim? Dünyanın öte yakasına, yani ülkeme bir daha dönebilecek miyim?

coğrafyanın semalarında olmak beni heyecandırıyor. Bu topraklar benim için bir masal ülkesiydi. Kaf dağının ardındaydı, bir vardı bir yoktu. Bir ara rüyada olup olmadığım şüphesine kapılıyorum. Düşünüyorum, doğduğum topraklara şimdi ne kadar uzaktayım? Bu kadar yolu nasıl geldim? Dünyanın öte yakasına, yani ülkeme bir daha dönebilecek miyim? Karmaşık duygularla altımızda uzayıp giden okyanusu izliyorum, çok sakın görünüyor. Yüz binleri yutan deniz bu mu, diyorum. Uçak inişe geçiyor.

Hava alanı çıkışında bizi, internet aracılığıyla tanıştığımız yerel bir vakıf olan PKPU yetkilileri, güler yüzleri ve sempatik tavırlarıyla karşıyorlar. Emrimize tahsis edilen bir minibüsle şehrin merkezine doğru hareket ediyoruz. İlk intibalarımız mükemmel. Hava rutubetli, sıcaklık ise 29 °c. Korktuğum başıma

gelmedi, diye için için seviniyorum. Ekvator bölgesi deyince ürküyor, uçaktan iner inmez yere yığılıp kalacağımı sanıyordum. Aracımız otele doğru hareket ediyor, ben şehri seyre dalıyorum. Yolun iki tarafında koyu bir yeşillik, tropikal ağaçlar, sonra balık çiftlikleri dikkatimi çekiyor. Bize ters gelen bir şey var, o da trafik soldan işliyor. Şehrin merkezine yaklaştıkça görüyorum ki Jakarta, trafik yönüyle İstanbul'u aratmıyor.

Otele varıp istirahat için odamıza çekildiğimizde, kabaca bir hesap yapıyorum: Evimizden çıkışımızın otuzuncu saatinde Jakarta'ya gelmişiz. Artık ayakta duracak takatimiz yok. Günü biraz dinlenme ve yakın çevrede kısa bir gezinti ile tamamlıyor, otele geri dönüyoruz.

Sabahleyin partner kuruluş olan PKPU merkezine gidip bu kuruluşun yöneticileri ile tanışıyoruz. Başta vakıf başkanı Şahabeddin Bey olmak üzere hepsi kibar, güler yüzlü, sempatik insanlar. Vakit geçirmeden ziyaretimizin amaçlarını konu alan toplantıya geçiyoruz. Toplantı sırasında bize önce PKPU'yu tanıtıyorlar ve yaptıkları çalışmalarını anlatıyorlar.

Edindiğimiz bilgilere göre yaşadıkları topraklarda İslamî hedeflerini gerçekleştirmek üzere 1990 yılında kurmuşlar bu vakfı. Halen merkez binada elli personeli olan kuruluşun ülke çapında 150 civarında çalışan elemanı var. Yurt içinde her eyalette, yurt dışında, Singapur, Malezya, Japonya, Avustralya, Almanya'da temsilcilikleri var. Endonezya Din İşleri Bakanlığından izinli olarak zekât toplayabiliyorlar.

Kurulduğu tarihten itibaren ciddi projelere imza atmış bir kuruluş PKPU. Bunlardan bir kısmını şöylece sıralayabiliriz: Halen 6 bin öğrenciye burs veriyor. 10 sabit diğerleri mobil sağlık klinikleri ve bunun yanında mobil klinikleri, 2 adet meslek edindirme kursları var.

Sağlık kuruluşlarında 80 adet doktor görev yapıyor. 2 adet gezici kütüphanesi var. Depremden sonra oluşturulmuş 8 yetimhane ki bu yetimhanelerde halen 241 yetim barınıyor. Afeti müteakip 20.000 adet gıda paketi dağıtmışlar. 1800 öğrencinin eğitim gördüğü geçici okullar açmışlar. Halen yurtiçi ve yurtdışından 40 sivil toplum kuruluşu ile koordineli bir şekilde çalışıyorlar. Şu ana kadar verdikleri hizmetler esnasında harcadıkları paranın değeri 20 milyon ABD dolarını bulmaktadır.

Tüm bu bilgiler İngilizce olarak veriliyor, Mehmet Emin Aydınbaş ise büyük bir eforla anlatılanları bize tercüme ediyor, bizim suallerimizi ve anlattıklarımızı da onlara aktarıyor. Bu görüşme dört saat, kesintisiz bir şekilde devam ediyor. Böylece hem onları tanıyoruz, hem de kendimizi anlatmaya çalışıyoruz. Görüşmenin sonlarına doğru PKPU'nun kurucularından olan Suryama Beyefendi aydınlık yüzü, sempatik tavırlarıyla toplantımıza iştirak ediyor. Süryama Bey Adalet ve Refah Partisinden seçilmiş bir parlamenter. Sn. Suryama buradaki adalardan birisinde sultanlık yapmış, Hollandalılara karşı savaşarak esir düşmüş ve Madagaskar'a sürgüne gönderilmiş, oradaki İslamî çabalarla ömrünü tamamlamış bir dedenin torunu. İyi bir eğitim almış ve dedelerinden tevarüs eden bir asalet ve olgunluğa sahip.

Görüşmeler Suryama Bey'in yemeği ile devam ediyor. Gece 23.30'a kadar süren görüşmeler sırasında, konuğu olduğumuz kuruluşu, amaçlarını, çalışmalarını, Endonezya'yı tanımaya ve anlamaya çalışıyoruz. Suryama Bey bütün sorularımıza entelektüel birikimi ile yeterli ve doyurucu cevaplar verdi. İslam coğrafyası ve tarihi hakkında geniş malumata sahip olduğunu anlıyoruz. Osmanlı İmparatorluğuna karşı özel bir ilgi ve yakınlık duyduğunu fark ediyoruz. Bir ara İstanbul ve Fatih Sultan Mehmet'in ismi geçiyor. Ayağa

kalkıp sultanın ismini öyle telaffuz ediyor ki manevi şahsiyeti önünde saygı ile eğiliyor. "Bu ülke halkı halen hilafet merkezine bağlıdır ve ülke bizim olduğu kadar sizin de ülkenizdir. Vatanınıza hoş geldiniz." diyerek evrensel İslam anlayışını ortaya koyuyor.

Bir günü dolduran birlikteliğimiz sırasında, endişelerimiz dağılıyor, yerini dostluk ve güven duyguları alıyor. Endonezya gibi uzak bir ülkede bizim gibi düşünen, aynı amaç ve heyecanları taşıyan, gayretli dürüst kardeşlerimizin olduğunu görmek, onlarla kucaklaşmak beni çok mutlu ediyor. Müthiş heyecanlanıyorum. Geç kalmış olan bu tanışmaya hayıflanıyorum. Ben bu duyguları yaşarken Suryama Bey anlatmaya devam ediyor: "Daha önceleri İslamî kurallara göre yönetilen Endonezya, 1911 yılında Portekiz işgaline uğradı. Bu işgalle birlikte modernizasyon

Bu ülke halkı halen hilafet merkezine bağlıdır ve ülke bizim olduğu kadar sizin de ülkenizdir. Vatanınıza hoş geldiniz. diyerek evrensel İslam anlayışını ortaya koyuyor.

çalışmaları başlatıldı ve ülke laikleştirildi. Ancak Aceh bölgesi sömürgecilere asla teslim olmadı. Aceh halkı kendisini hep hilafete bağlı kabul etti. Bu duyarlılıkları ve mücadeleleri sayesinde ilk bağımsız devlet 20. yüzyılın başlarında Aceh'de kuruldu. Aceh halkı Endonezya'nın tamamının sömürgecilerden kurtulması için çok fedakârlık yaptı. Ancak Hollandalılarla anlaşarak devlet başkanı olan Sukarno İslama ve Müslümanlara karşı tavır aldı, baskı uygulamaya ve zulüm yapmaya başladı. Bunun üzerine Müslüman Alimler Birliği bir deklarasyon yayınlarak halkı isyana teşvik etti. Ülkenin birçok eyaletinde halk silaha sarıldı. Bu ayaklanmalardan en güçlü olanı Aceh'de gerçekleşti. İha-

nete uğradığını anlayan Aceh halkı GAM adıyla bilinen silahlı bir örgütün önderliğinde son deprem ve tsunami felaketine kadar ayaklanmasını sürdürdü. Bu silahlı gruplardan ürken misyonerler ve batılı tacirler Aceh'e giremediler. Bu sayede Aceh halkı inançlarını ve geleneklerini korumuş oldu. Zaman içinde zayıflayan silahlı direniş, tsunami sebebiyle perişan olan halkın desteğini yitirdi ve merkezî hükümetle anlaşarak ateşkes ilan etti. Bölgenin merkezî hükümetteki yeri ve statüsü hakkında resmî görüşmeler halen devam ediyor. Aceh halkı iç işlerinde özgür kalmayı ve iç hukukta şer'î kuralların uygulanmasını talep ediyor. Merkezî hükümet ise buna razı olmama konusunda direniyor.

1911 istilası ile başlatılan batılılaşma çalışmaları, Sukarno döneminde büyük zulümlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Camiler kontrol altına alınmış, ibadetlere sınırlar konulmuş, dinî eğitim kısıtlanmış, kılık kıyafete müdahale edilmiştir. Sukarno, iktidarının son dönemlerinde halkın nefretini kazandığı için içerde dayanacak sosyal taban olarak

Bölgeyi ve ülkeyi komünizme kaptırmak istemeyen ABD, ordu eliyle askerî bir darbe yaptırarak Sukarno'yu devirmiş ve komünizmi bertaraf etmiştir.

komünistleri tercih etmiş ve onları kışkırtarak Müslümanları sindirmeyi denemiş, bundan cesaret alan komünistler ise devrim sevdasına kapılmışlardır. Bölgeyi ve ülkeyi komünizme kaptırmak istemeyen ABD, ordu eliyle askerî bir darbe yaptırarak Sukarno'yu devirmiş ve komünizmi bertaraf etmiştir. Darbe sonucu cumhurbaşkanı olan Suharto, halkla barışmak amacıyla baskıları azaltmış ise de laikleştirme programını sürdürmüş-

tür. Suharto yerel halkları, onların inanç, ahlak ve kültürlerini esas alarak Endonezya milliyetçiliği gibi yeni bir anlayış oluşturmaya çalışmış, ancak özellikle Aceh'de asla başarılı olamamıştır. Aceh direnişini kıramayacağına anlayan Suharto uzlaşma yolunu denemiş ve bu nedentle Aceh'ye İslam Özerk bölgesi statüsü vermek zorunda kalmıştır.

Suharto dönemi sonrası Endonezya'da kısmî bir demokrasi uygulaması başlamıştır. Bu dönemde Müslümanlar yeniden derlenip toparlanmaya başlamışlardır. Halen ülkenin dört bir yanında ciddî toparlanma çalışmaları devam etmektedir. Kurulan partiler, sendikalar, diğer sivil örgütlerin öncülüğünde inananlar haklarına sahip çıkmakta ve taleplerini yükseltmektedirler. Müslümanların itirazlarına rağmen ilk ve orta öğretim veren resmî okullarda başörtüsü yasağı sürmektedir. Ancak özel okullarla, üniversitelerde böyle bir sıkıntı yoktur. Din eğitimi serbest olup isteyen çocuğunu istediği bir dinî kurumda eğitebilmektedir. Resmî kurumlarda başörtüsü yasağı olmayıp parlamentoda dahi serbesttir. Hatta kabinede tesettürlü bir bakan bulunabilmektedir.

Ülkede giderek yaygınlaşan bir özel eğitim çalışması olup Sn. Suryama'nın önderliğini yaptığı bir kurumun halen 10 milyon öğrencisi olan özel okulları vardır. Ülkede her yıl 200.000 genç üniversiteye başlamakta olup bu öğrencilerin % 20'sini Suryama Bey'in okullarından mezun olan öğrenciler oluşturmaktadır.

Ülkede 50 civarında siyasi parti olup bunlar, 550 parlamenterlik meclisten pay almaya çalışmaktadır. Sn. Suryama'nın mensubu olduğu Adalet ve Refah Partisinin meclisteki parlamenter sayısı 44'tür. Bu bilgilerin yanında ülke ekonomisinin tarım, balıkçılık, petrol ve madencilğe dayandığını, 100 mil-

yon insanın geçimini tarım ve balıkçılıktan sağladığını, ayrıca trafiğin rakam olarak %'50 sini oluşturan motosiklet sayısının 4 milyonu aştığını öğreniyoruz.

Aceh'de Bir Cuma Namazı

İki günlük Jakarta molasından sonra yeni den yola düşüyoruz. Jakarta Aceh arası uçakla üç saatlik yol. Medan kentinden sonra uçak Aceh'ye yöneliyor. Yolculuğun son bir saatini Aceh toprakları üzerinde geçiriyoruz. Oturduğum pencere kenarından Aceh topraklarını izlemeye çalışıyorum. Uçağımız bazen krater göllerinin, bazen pırl pırl derelerin, ama daima gür tropikal ormanların üzerinden süzülüp gidiyor. Ancak zaman zaman araya bulutlar giriyor, görüntü kayboluyor. Düşünüyorum Aceh'nin kaderi bu galiba diyorum, zira bazen su altında, bazen bulutların altında kayboluyor!

Yol bitiyor, Bande Aceh'nin o zümrüt yeşili topraklarına iniveriyoruz. Görür görmez havasına toprağına âşık olduğum Aceh, içten içe sızlayan bir acıyla karşılıyor beni. Bu şehir yaslı, havasında matem var, acılara dokunduğumu hissediyorum. Bakıyorum aylar geçmiş olmasına rağmen insanlar mahzun, yüzler hüznü.

Eşyalarımızı PKPU'nun yerel ofisine bırakıp Bande Aceh'nin en büyük camisi olan Beyturrahman'a gidiyoruz. Cami, afet bölgesinde kalmış olmasına rağmen fazla zarar görmemiş. En az beş bin kişilik bir cemaatle Cuma namazını eda ediyoruz. Namaz sonrası cami hapörlerlerinden zikir sesleri yayılıyor caddelere, sokaklara. Tekbir sesleri dalga dalga yükseliyor semaya, yaralı kentin maverasına karışıyor ve bu acılı kentin yaralarını sarıyor, dağlı yürekleri teskin ve teselli ediyor. Biraz şaşkın, biraz hüznü ve daha çok dünya cennetimi bulmanın sevinci ile caddeleri, trafiği ve hepsi tesettürlü genç

kızları, kadınları izliyorum. Bir el omzuma dokunuyor. Kafamı çeviriyorum, Mehmet Emin Bey: İniyoruz ağabey, diyor!

İtiraz yok; iniyor, İstanbul Büyük Şehir Belediyesinin kurduğu ofisin kapısından içeri giriyoruz. Bakıyorum buradaki manzara da şaşkırtıcı. Belediye görevlileri, Deniz Feneri Derneği, İHH, İnsan Vakfı, Mavi Ay Vakfı yetkililerinden oluşan bir küçük Türkiye var burada. Biz de onların arasına katılıyoruz, tablo böylece tamamlanıyor. Sonra kısa bir tanışma faslı, arkasından birinci elden bilgi edinme ve memleket haberleri geliyor. Her kuruluş kendini anlatıyor. Özellikle İstanbul

Namaz sonrası cami hapörlerinden zikir sesleri yayılıyor caddelere, sokaklara. Tekbir sesleri dalga dalga yükseliyor semaya, yaralı kentin maverasına karışıyor ve bu acılı kentin yaralarını sarıyor, dağlı yürekleri teskin ve teselli ediyor.

Büyükşehir Belediyesinin afetin ilk günlerinden bugüne kadar yaptığı hizmetler göz ve gönül doyurucu: 10 milyon dolarlık bir bütçe ile gelmiş. Temizlik, gıda, giysi dağıtımı yapmış, halen bu çalışmalarını sürdürüyor. Büronun hemen yanında ekmek fırını yapmış, halka bedava ekmek dağıtıyor. Ama Acehli-ler ekmeği bilmediği için onu pasta gibi düşünüyor ve ekmeği yarıp içine dondurma koyup öyle tüketiyorlar.

Diğer kuruluşların kimi konut, kimi yetimhane, kimi balıkçı motoru yaptırıyor. Kimi giysi kimisi ise yiyecek dağıtıyor. Yalnız bütün kuruluşların yetkilileri Kızılay hakkında çok üzücü bilgiler veriyorlar. Ancak ikinci, üçüncü gidişimizdeki gözlemlerimizin farklı olduğunu, değişen görevlilerle, bu durumun değiştiğini, belirtmeden geçmenin haksızlık olacağını düşünüyorum.

Eşyalarımızı yerleştirmek üzere otele gidiyoruz. Arkadaşlar danışma bölümünde kalacağımız odayı belirlemeye çalışırken ben boş bir koltuk bulup oturuyorum. Beni fark eden takriben 80 yaşlarında bir zat oturduğu yerden kalkıp yanıma geliyor, selam verip nereden olduğumu soruyor. Türk olduğumu söylü-

Dalgaların 5 km şehrin içine doğru sürüklediği 8.500 grostonluk gemiyi, altında kibrit kutusu gibi ezilmiş çok sayıda araç ve en az on evi görünce nutkum tutuluyor.

yorum. Cümlemi bitirmeden adam boynuma atılıp ağlamaya başlıyor ve "Siz Osmanlılar yeniden buralara geldiniz demek. Biz hâlâ Osmanlı'ya, size bağlıyız. Burası sizin öz vatanınız. Vatanınıza hoş geldiniz." diyor. Duygulanıyorum gözlerim doluyor. Şaşıyorum, ne diyeceğimi bilemiyorum. Hayallerini, güzel duygularını yıkmamak için Osmanlı artık yok, biz de sizin gibi yetimiz, diyemiyorum. Sadece biz kardeşiz, Aceh elbette bizim de vatanımız, sizi ve Aceh'yi çok seviyoruz, diyebiliyorum. İhtiyar dostumuz sakinleşince, danışmadaki görevliyi çağırıyor. "Bak, bunlar Türk, benim özel konuklarım, hizmette kusur etmeyin." diye talimat veriyor. Bu talimat üzerine anlıyoruz ki muhababımız otelin sahibidir. Teşekkür edip odalarımıza çıkıyoruz.

Aceh'deki ikinci günümüz İnsan Vakfı'nın yaptırdığı yetimhanenin açılışı ile başlıyor. Güzel, göğüs kabartıcı bir hizmet, yetkilileri tebrik edip afet bölgesine yöneliyoruz. Afetin üzerinden 9 ay geçmiş olmasına rağmen açtığı yaralar, bıraktığı derin izler apaçık görünüyor. Felaket öncelikle şehrin alt yapısını bütünüyle tahrip etmiş, kanalizasyonlar patladığı için pis sular caddeler boyu açık kanallar içinden akıyor. Sıcak havada insanı

bayıltan bu koku her tarafı kaplıyor. Denize doğru yaklaştıkça top yekûn yok olan semtleri, yıkılan köprüleri, kökünden biçilmiş dev tropikal ağaçları, bozulan yolları, karaya yürümüş çok sayıda deniz araçlarını, hurdaya dönmüş otomobilleri, kilometreler boyu izleyerek dönüyoruz. Hele dalgaların 5 km şehrin içine doğru sürüklediği 8.500 grostonluk gemiyi, altında kibrit kutusu gibi ezilmiş çok sayıda araç ve en az on evi görünce nutkum tutuluyor. Bu azman gemi 5 km boyunca önüne gelen her şeyi yıkıp gelmiş ve şehrin ortasına saltanatını kurmuş. Şimdi Allah'ın gücünü inkâr edenlere bir ibret vesikası olarak olduğu yerde duruyor ve ziyaretçilerini kabul ediyor. Düşünüyorum ki burada çağdaş bir Nuh tufanı olmuş, ama bu ke-re gemiye binen de binmeyen de helak olmuş. Öyle ya, 400 bin nüfuslu Bande Aceh kentinde, 150 bin insanın yok olmasına, 40 bin çocuğun ortada kalmasına başka ne isim verebilirim.

Afet bölgesinde dolaştıkça yürek parçalayan yeni görüntülere, yeni bilgilere ulaşıyoruz. Vakit giriyor, tahrip olmuş bir caminin kısmen temizlenmiş bir bölümünde, öğle namazı kılıyoruz. Namaz sonrası camiden görüntüler kaydederken gözümüze cemaate katılmış bir grup kadın işiyor. Yanlarına varıp selam veriyoruz. Kısaca kendimizi tanıtıp geliş amacımızı anlatıyoruz. Bayanlar da bize düşer oldukları afeti ve içine düştükleri çaresizliği anlatıyorlar. Hemen hemen tamamı tüm yakınlarını kaybetmişler. Dünyada dayanabilecekleri, ne akrabaları ne de dostları kalmış. İçlerinden birisi, "Bizim yarına yiyebileceğimiz ne pirincimiz ne de balığımız var." diyerek içine düştükleri çaresizliği özetleyiveriyor. Bu söyleşiden anlıyoruz ki buradaki yetimlik, sadece anne baba kaybıyla sınırlı olmayıp aynı zamanda yakın ve uzak akrabaların, hatta dostların kaybını da içine

alıyor. Çilenin ve acının derin izler bıraktığı yüzlere, merhamet diye haykıran gözlere bakamıyorum. Yüreğim daralıyor, ruhum kavruluyor, dilim dolaşüyor, bedenim ayaklarıma ağır geliyor. Harap caminin çatısı üzerimden uçup gidiyor. Çaresizliğim utanca dönüşüyor, tutunmak istiyorum, konacak bir dal bulamıyorum. Allah deyip olduğum yere çöküyorum. Biraz toparlanınca yüreğimi orada bırakıp, bedenimi sürüyüp başka acılara taşıyorum.

Afet bölgesi öyle büyük bir alan ki gezmekle bitmiyor. Yıkık camileri, Fransızların onardığını öğrenmek başka bir acı veriyor bana. Hele ehli salibin 350 sivil toplum kuruluşu ile yardım kisvesi altında bölgeye çöreklenmiş olduğunu öğrenmek gelecek adına beni endişelendiriyor, umutlarımı karartıyor. Bu kuruluşların yaptıklarını duydukça endişelerim üzüntülerim büyüyor. Mesela, tufanın ilk günlerinde sahipsiz kalan çocukların uçaklara doldurularak bilinmez adreslere götürülmeleri tehlikenin ne kadar büyük olduğunu anlatmaya fazlasıyla yetiyor. Bunlar misyoner mi, seks tacirleri mi, organ mafyası mı, ne Allah'ın belası, kimse bilemiyor. Yalnız açıkça görüyoruz ki akbabalar misali çaresiz insanların üzerine üşüşmüşler. Üstelik öyle gelmişler ki artık gitmeyecekmiş gibi bir görüntü veriyorlar.

Günümüz böyle geçiyor, yatmak üzere odamıza çıktığımızda saat 24.00'ü gösteriyor. Uykuya yeni geçmiştik ki korkunç bir gürültü ve şiddetli bir sarsıntı ile uyanıyoruz. Ayağa kalkmaya çalışıyorum, mümkün olmuyor, yatağın kenarına oturup bulunduğum mekânı, doğduğum topraklarla olan mesafeyi, hayat serüvenimi birkaç saniyede hayal ediyorum. Sonra "Rabbim son nefesim ayakta iken gelsin, senin yolunda ve rızan için koşarken beni yanına al." diye sıkça ettiğim duayı hatırlıyorum. Kelime-i Şehadet getiriyo-

"Rabbim son nefesim ayakta iken gelsin, senin yolunda ve rızan için koşarken beni yanına al." diye sıkça ettiğim duayı hatırlıyorum.

rum, duam kabul oldu her halde, diyor sükkûn buluyor, teslim oluyorum. Ben bunları düşünürken Mehmet Bey, bu bir deprem ne yapalım, diye soruyor. Yapacak bir şey yoktu ve sarsıntıda geçmişti. Ayağa kalkıp önce koridora sonra pencereden dışarıya bakıyoruz, hiçbir olağanüstülük yok, "Tevekkeltü Taalellah." deyip yatağımıza yeniden uzanıyoruz.

Aceh'de üçüncü günümüz otel lobisinde mihmandarımız Tomi'nin güler yüzü ve sempatik şakalarıyla başlıyor. Bu gün bazı yetimhaneleri gezeceğiz. İlk uğrağımız ACR isimli yerel bir kuruluşun tesis ettiği ve kızlı erkekli 30 çocuğun kaldığı bir yurt. Buraya yurt diyebilmek için bin şahit gerek. İki dönümlük bir arsa üzerine kurulmuş ahşap barakalardan ibaret barınak türü bir şey. Arsanın dört bir tarafında açılmış kanaletlerden akan kanalizasyon suları. Binalar, içindeki eşyalar her şey darmadağın. Kelimenin tam anlamıyla çaresizlik ve sefalet. Bu ilkel şartlarda ayakta kalmaya çalışan ve sorumluluklarını üstlendikleri çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan kadınlı erkekli beş altı tane yönetici bize kampı ve sorunlarını anlatıyorlar. Sonra çocuklar bize yerel ilahilerden oluşan bir program sunuyorlar. Akabinde yanımızda getirdiğimiz hediyeleri dağıtıyoruz, merasim bitiyor. Elimdeki kamerayla çocukları, çevreyi görüntülemeye çalışıyorum. Çocuklar el sallıyor. İçlerinden küçük bir kız yanıma yaklaşıp bir şeyler söylüyor. Tomi'yi ve Mehmet beyi yardıma çağırıyorum, dediklerini tercüme etmelerini, istiyorum. Çocuk üzüm tanesi gibi kara gözlerini

gözüme dikmiş yalvarırcasına "Yarın yine gelecek misiniz? Ne olur tekrar gelin!" diyor. Belli ki bizim ziyaretimiz onu çok mutlu etmiş. Kim bilir belki de geçici bir süreliğine kimsesizliğini unutmuş ve kendini avutmuş. Ne diyebilirim? Reddedip hayallerini bozmak istemiyorum ama söz de veremiyorum, belki deyip gözyaşlarımı ondan saklamak için sırtımı dönüp arabaya yöneliyorum. Bu yaşadıklarım bir rüya gibi, acısı çok, tatlısı az. Ama böylesi bana mutluluk veriyor. Acıyı seviyorum galiba. Sonra kendi kendime bu yetimlerin başını okşamak için geldiğimiz 12.000 km. yola değdi, diyorum. Ayrıca bastığımız her karış toprak bizim, aldığımız hava bizim, şu yakıcı güneş, şu bulutsuz gökyüzü bizim. Şu zümrüt yeşili dağlar, ovalar bizim. Şu palmye ağaçları, şu Hindistan cevizleri, şu adını bilmediğim rengârenk çiçekler bizim. Deprem bizim tsunami bizim. Şu köşesine büzülmüş üzüm gözlü, başı okşanası yetim çocuklar, şu motosiklet üzerindeki çekik gözlü kızlar bizim. Şu esmer delikanlı yüreği kadar güzel Tomi bizim. Hülasa bu vatan, bu hasret, bu acı, bu dertler bizim.

Köşesine büzülmüş üzüm gözlü, başı okşanası yetim çocuklar, şu motosiklet üzerindeki çekik gözlü kızlar bizim. Şu esmer delikanlı yüreği kadar güzel Tomi bizim. Hülasa bu vatan, bu hasret, bu acı, bu dertler bizim.

Başka yetimhaneler, yurt yaptırabileceğimiz arsalar, Deniz Fenerinin yaptırdığı muhteşem okul derken, akşam oluyor. Yatağa uzandığımda günü değerlendiriyorum, yarın yine gelin diyen küçük kız, ısrarcı davetiyle gelip karşıma dikiliyor. Bakışları acı veriyor, gözlerimi yumuyorum, ters yöne dönüyorum gitmiyor. Küçük elleri açık gözleri ısrarla çağırıyor. Biriyle paylaşmam lazım, yanı ba-

şımında uyumaya çalışan Mehmet Bey'e sesleniyorum yarın ilk ziyaretimiz ACR'nin yurtduna olsun diyorum, onayını alıp rahatlıyorum. Sabah namazına uyandığımda esmer kızın bütün odayı doldurduğunu hissediyorum. Zaten o, bu gece bu odadan hiç çıkmadı ki diye düşünüyorum.

Kahvaltı sonrası kararlaştığımız üzere ilk önce ACR'nin kampına gidiyoruz. Görevliler böyle habersizce bizi karşılarında görünce şaşırıyorlar. Onlara bir gün önce bizi buraya çağıran kızı görmek istediğimi söylüyorum. Bulup getiriyorlar, adını soruyorum NOVI TIRİANTİ, olduğunu söylüyorlar. Novi'yi evlat edinmek istediğimi söylüyorum, seviniyorlar. Yıllık ihtiyacının 600\$ olduğunu öğrenip bu paranın bir miktarını yetkililere teslim ediyorum. Yeni kızımı yanıma alıp resim çektiriyorum. Durumu ona anlatmaya çalışıyorum, anlıyor mu bilmiyorum. Uzaklardan gelen, dilini bile anlamadığı bir adamın kendisine niye para verdiğini algılıyor mu? Bilmiyorum. Hayat boyu yolunun hangi duraklara uğrayacağını, bir daha görüşüp görüşmeyeceğimizi, büyüyünce beni anıp anmayacağını bilmiyorum. Bu duygular içinde vedalaşmak üzere yanıma çağırıyorum. Bir güvercin ürkekliği ile yaklaşıyor, bakıyorum çünkü sıcaklığı yok, adeta dünü yaşamamış. Bu beni bir kat daha üzüyor. Keşke o acılı dünleriniz olmasaydı diye hayıflanıyorum. Elimi öpüyor, başını okşuyorum dua niyetine. Arabaya biniyoruz, küçük kız boş gözlerle el sallıyor, araba binanın köşesini dönüyor, görüntü kayboluyor. Zihnime esmer bir yüz, üzüm tanesi bir çift göz saplanıp kalıyor.

Gün, benzer görüntüler ve duygularla tamamlanıyor. Güneş, yavaş yavaş ufkun arkasına çekiliyor, akşam gümüş tülünü Aceh'deki son günümüzün üzerine örtüyor. Kentin harabe görüntüsü karanlığın arkası-

na gizleniyor, biz ACEH fuarını gezmeye gidiyoruz. Fuar alanı çok kalabalık, ticarî kuruluşlar, sivil toplum kuruluşlarının büroları, yardım adına üşüşmüş misyoner örgütleri. Bu batılı kuruluşlar ne kadar da çok, saymaya gücüm yetmiyor, ruhum eziliyor.

Biz kendimizden renkler, izler arıyoruz. Arada bir onlara da rastlıyoruz. Sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesinin standını buluyoruz. Standa ilgi çok fazla, yetkililerle görüşüyoruz, hatıra fotoğrafları çekiyoruz. Bizi fark eden ACEH'liler sevgi gösterilerinde bulunuyorlar. Kadın, kız, aile yanımıza durup resim çekiyorlar. Aileler bebeklerini kucağımıza verip resmediyorlar. Burada Türk olmak, Türkiye'den gelmiş olmak müthiş bir ayrıcalık. Son akşamımızı böyle erişilmez bir sevgi yumağı içinde taçlandırıyoruz.

Fuar dönüşü, rehberimiz Tomi'ye yaklaşıp soruyorum: "Şoförümüz Tefik neden bu kadar üzgün? Niçin hiç yüzü gülmüyor?" Cevabı çok hüznün verici oluyor: "Çünkü o, bu depremde annesini, kız kardeşini, hanımını ve iki çocuğunu kaybetti." diyor. Aman Allah'ım!

Bu topraklar ne acılı hikâyelere beşik olmuş. Anlayışsızlığımıza kızıp gidip koluna giriyorum. Teselli edebilir miyim, düşüncesiyle. Tefik neden bu kadar üzgünsün senin için ne yapabilirim, diye soruyorum. Acıyla yüzüme bakıp "Hiçbir şey yapamazsın. Ben geçen sene bu fuara eşim ve iki çocuğumla birlikte gelmiştim; bu sene onlar yok. Ben yapayalnızım bu yalancı dünyada." diyor. Böyle bir yürek, nasıl teselli edilir, bilmiyorum; çaresiz susuyorum ve günü bu acıyla tamamlıyorum.

13 Eylül günü saat 11.30 da ACEH Havaalanında ACEH'li dostlarımıza veda ediyoruz. Dört günlük ACEH maceramız burada nokatlanıyor. Uçak havalanıyor, güzel insanlar, acılı vatan geride kalıyor. Bir rüya sona eriyor, biz yeni rüyalara kanat açıyoruz.

Yeniden Jakarta ve PKPU'nun ofisine gidiyoruz. Yaptığımız geziyi değerlendirip kararımızı dostlarımıza bildiriyoruz. Kararımız doğrultusunda PKPU'nun tahsis edeceğini bildirdiği arsa üzerine 60 çocuğun kalacağı bir yetimhanenin inşaat giderlerini karşılayacağımıza ilişkin protokol metni hazırlıyoruz. Görüşmeler tamamlanıyor istirahatata çekiliyoruz.

**Aceh fuarını gezmeye gidiyoruz.
Fuar alanı çok kalabalık, ticarî kuruluşlar,
sivil toplum kuruluşlarının büroları, yardım
adına üşüşmüş misyoner örgütleri.**

Sabah 05.00 Tomi ve Vakıf Başkanı Şahabeddin Bey, bizi otelin lobisinde bekliyor. Akşam metnini belirlediğimiz anlaşmayı temize çekmişler, okuyoruz, karşılıklı imzalar atılıyor, merasim tamamlanıyor. Son defa hatıra resmi çektiriyor, vedalaşıyoruz. Tomi elimi tutup gözlerine götürüyor, "Baba çok duyguluyum, ağlamak istiyorum." diyor. Başını okşuyorum. Tekrar görüşmek dileğiyle deyip kucaklıyorum.

Önce Singapur sonra İstanbul'a doğru havalanıyor uçağımız. Uçağa bakıyorum büyük çoğunluğu Türk. Hatta 65 yaşlarında başı örtülü bir Anadolu ninesi var aramızda. Şaşıyorum bu manzara karşısında. Dünyanın çivisi kaymış diyorum. Kendime kızıyorum, şunca yıllık ömrümü millî sınırlara hapsetmiş kör, yaşamışım diye. Halbuki duvarlar yıkılmış, Dünyanın seyri hızlanmış, artık tut tatabilirsen insanları. Düşünüyorum, bindiğimiz uçak haritada yeri bile belli olmayan Singapur'a ait, hizmet kusursuz. Singapur küçük, Singapur zengin ve görkemli. Muhteşem Osmanlının artığı Türkiye Cumhuriyeti fakir, halkı yoksul. Onlar tarihsiz, biz talihsiziz. Yıllarca aldanmışız, kanmışız, çok yarızık! ■